

УВЕКАВЕЧАННЕ ПАМ'ЯЦІ ЯКУБА КОЛАСА

Центральны Камітэт Комуністычнай партыі Беларусі і Савет Міністраў Беларускай ССР прынялі постанову аб увекавечанні памяці Якуба Коласа. Вырашана перайменаваць Лагойскі тракт і Камароўскую плошчу ў Мінску ў вуліцу і плошчу імя Якуба Коласа. На плошчы будзе ўстаноўлены помнік, а на радзіме Я. Коласа — у вёсцы Мікалаеўшчыне Стаўбцоўскага раёна Мінскай вобласці — бюст паэта.

Імя Я. Коласа прысвоена камбінату, Інстытуту мовы і Фундаментальнаму бібліятэчным Акадэміі навук БССР, Дому творчасці пісьменнікаў у Каралішчавічах, сярэдняй школе № 44 у Мінску і школе-інтэрнаце ў горадзе Нясвіж, размешчанай у будынку былой

настаўніцкай семінарыі, якую скончыў паэт. Стварэная літаратурны музей Якуба Коласа ў Мінску і філіял музея на яго радзіме. Будуць устаноўлены мемарыяльныя дошкі на будынку Пінскага раёна Брэсцкай вобласці, дзе настаўнічаў паэт, на Доме творчасці пісьменнікаў у Каралішчавічах Мінскага раёна, дзе жыў і працаваў паэт. У Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя В. І. Леніна і ў Мінскім педагагічным інстытуте імя А. М. Горькага устаноўлены ступенныя імя паэта.

Прэзідыум Акадэміі навук і праўлення Саюза пісьменнікаў БССР павіны на працягу 1957—1962 гг. выдаць поўны збор твораў Якуба Коласа.

Імя народнага паэта

Вестка аб прысваенні Мінскаму паліграфічнаму камбінату імя народнага паэта Беларусі Якуба Коласа хутка абляцэцца ўсе іхзі. Яна ўсхвалявала іхзі — так, што ўжо даў першую друкаваную прадукцыю, і тых, хто яшчэ вучыцца складанай спецыяльнай друкарскай асцяжнасці або швейных машын. Многіх з іх усю некалькі дзён назад у тым самым смутку ішлі за трыюна любімага пісьменніка.

Апраў, як толькі скончылася змена, у адным з цэхаў сабраліся рабочыя.

— Мне прыйшлося друкаваць імя Якуба Коласа больш дзевяці год назад... усё імя Мікалай Федарыч Дзямічэў — Кожны новы верш паэта або збор твораў радаваў нас, і мы заўважалі яго вершы напам'яць, калі змянілі імя з'яўлялася ў кнігарнях.

Мітынг, прысвечаны прысваенню камбінату імя Якуба Коласа, адкрыў дырэктар прадпрыемства таг. Няхраваў. Ён гаворыць аб тым, што ў біжэйшы час камбінат будзе штогод даваць сто тысяч друкаванай прадукцыі, кожны даваў іх дзевяці тысячам рабочым і служачым прадпрыемства. Так пачаўся любімы пісьменнік, — чыста, самадзёна, з любоўю да справы.

Затым слова бярэць работнік аддзела забеспячэння А. Кеда, майстар швейных машын Марыя Варыяна, рэзчык

Уладзімір Лемешаў. Выступіўшы друкар асцяжнасці Віталій Вясноваў сказаў: — Імя Якуба Коласа вядома ўсім працоўным нашай рэспублікі. Вершы яго з вялі-

кай цікавасцю чытаюцца ў Польшчы, Румыніі, Балгарыі і іншых краінах. Камбінату выпала чыста імя імя народнага паэта. Мае таварышы даручылі мне заявіць, што мы заўсёды будзем даражыць гэтым імем.

На адмыку: выступіла рабочая асцяжнасці Віта Вясноваў. Фото М. Паўлава.

Азершчынкаму хору — дваццаць год

Споўнілася дваццаць год з дня арганізацыі Азершчынскага хору, якім кіруе заслужаны дзеяч мастацтва БССР Таццяна Карпееўна Лапанца.

Хор упершыню выступіў з канцэртам на радзі ў Рэчыцы 20 жніўня 1936 года. Ён атрымаў многа водгукаў ад радзімслухачоў, запрашэнні выступіць на прадпрыемствах і ў калгасах. Так пачаўся творчы дзейнасць самадзейнага калектыву.

Азершчынскі хор часта ўдзельнічаў у раённых, абласных і рэспубліканскіх аглядах мастацкай самадзейнасці, ня зменна займаючы адно з першых месцаў, выступаў на адркрытай першай Усеазаённай сельскагаспадарчай выставкі ў Маскве, а восенню 1939 года даваў канцэрты ў ўдзельнічаў Народнага сходу Заходняй Беларусі.

Радаснай і знамянальнай падзеяй з'явіўся для Азершчынскага хору ўезд у першай дэкадзе Беларускага мастацтва ў Маскве ў 1940 годзе. Совецкі ўрад узначаліў Т. Лапанцаў орданам «Знак пашаны». У 1949 годзе ёй было прысвоена

дзяржаўнае званне заслужанага дзеяча мастацтва БССР.

За час існавання Азершчынскага хору даў больш тры тысяч канцэртаў. Збіральнік народнай творчасці Т. Лапанцаў настаяма ўзабагаце рэпертуар сучаснымі і старадаўнімі беларускімі, рускімі і украінскімі народнымі песнямі.

Рыхтуюцца новыя песні, якія створаны самім калектывам: «За Азершчынка», «Прыязжайце да нас, у калгас», «Шчабатух» і іншыя. Далейшым у падрыхтоўцы рэпертуару аказваюць хору народныя артысты БССР Г. Цітовіч і студэнт Беларускай кансерваторыі. У праграму павялічаны і песнямі ўключаны танцы і маршавыя.

За апошні час Азершчынскі хор павялічыў новыя ўдзельнікі. У яго складзе цяпер каля ста чалавек.

Рэчыца. М. БЕЛКІН. На адмыку: выступленне Азершчынскага хору. Фото І. Салавейчыка.

Юбілей настаўніка

Надаўна грамадства Кармянскага раёна Гомельскай вобласці адзначала 50-гадовы юбілей педагагічнай дзейнасці Георгія Васільевіча Цыкуненкі. За поўстагодзе работы настаўнікам ён ацэнаў многа сіл і ведаў справе выхавання маладога пакалення.

Урад высока ацэнаў заслугі стараўшага настаўніка, узначаліўшы яго орданам Леніна.

На адмыку: Георгій Васільевіч Цыкуненка срод аучніў. (Фотакроніка «БЛТА».)

У саюзных рэспубліках выйшлі асобныя выданні творы беларускіх пісьменнікаў. У перакладзе на фінскую мову Дзяржаўнае выдавецтва Каральскай АССР выдала аповесць Якуба Коласа «У палескай глушы». У Кіеве на украінскай мове выйшаў раман Пільна Пестрака «Сустрачэнне на барыкадах». Беларускае і аўстрыйскае — так называецца зборнік твораў Янкі Брыля, які выйшаў у Казані на та-

ПРОЛЕТАРЫ УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЦІННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАў БССР

№ 35 (1102)

Субота, 25 жніўня 1956 года

Цана 40 кап.

ЗАМЕТКІ ПІСЬМЕННІКА

Пра кашу і пашу

Ігнат ДУБРОЎСКІ

У канторы калгаса імя Суворова старшыню чакаў загадчык фінансвага аддзела Брэнскага аблвыканкома, два супрацоўнікі Кобрынскай машына-мелярацыйнай станцыі, загадчык фермы і яшчэ некалькі чалавек. Уладзімір Спірыдонавіч Мамро, высокі, стройны, у запыленых ботах, у расшпіленым кайшаром кітэля, увайшоў у кантору, прывітаўся, дэкавіта сшытаў «хто да мяне?» і пайшоў у свой кабінет.

Мая чарга падыйшла наскора. Уладзімір Спірыдонавіч узяў на мяне сумны, стомлены позірк і кінуў:

— Сядзіце. Што ў вас? Пачуўшы сярэд іхніх пытанняў і пытанне аб прычынах зніжэння ўраджаў збожжавых у калгасе на працягу апошніх год, ён схаматуся, вырастаў плечы, узяў твар і дацвітаў паглядзець на мяне.

— Трывожная з'ява... — Трывожная, — паўтарыў Уладзімір Спірыдонавіч. — У чым справа? Мне здаецца, што прычына зніжэння. Тут, у канторы, цяжка гэта растлумачыць. Хадзем на поле, там відавчэ будзе.

Спакойны палескі пейзаж, роўнае поле, зрэдку азмечанае густымі зараскамі хмызняку і хутарамі—дзве тры шэрыя будыніны і кука дрэў. Між хмызняком, хутарамі і багатымі расквітаўшымі парасткамі ільну, буцубы, цукровых буркоў, кукурузы, аўса. Большасць азімых зялёна і яшчэ ў кучах альбо састаўлена ў бабкі, а рэшту дажываюць.

Зямля добрая, дэкавіта супячэння глебы, якая не часта напаткаецца ў Палессі. Упрыгожваецца пейзаж, робяць яго жывыя, вясёлыя — будыні калгаса.

Каля самай пашы Брэнс—Пінск, за восем кілометраў ад Кобрына, расквітаўся сцябля. Калі едзем у калгас з Кобрына, здаецца, што зноў трапілі ў горад. Пры самай дароце стаіць маслінавы сіванік, крыж дабелі — будыні малочнай фермы, а побач з імі — электрастанцыя; тут жа будзе гараж на дванаццаць машын, рамонтная майстэрня. Толькі частка будынкаў дружалічых, а то — шалабетон, цэгла, шмфер. Чыстага, строгага ва ўсім наваколле на думку, што тут добры гаспадар.

Уладзімір Спірыдонавіч Мамро даў згоду на выбары яго старшынёй калгаса імя Суворова ў канцы 1953 г., пасля вяршэўскага Пленума ЦК КПСС. Гаспадарка ў той час была незаўрадава, але Мамро, будучы раней загадчыкам райсельгасдэла, добра ведаў не адмоўна і станючы бабкі. У калгасе 1800 гектараў ворнай зямлі і амаль сто тысяч гектараў пашы, а грамадскую жывёлу можна было ў прыгарадзі сабраць. Ды і таг, што была, прадурчці давала вельмі мала. Праўда, і задачы такой ніхто не ставіў. Галоўнае прызначэнне жывёлы было фігураваць у статыстычных зводках. Так іе называлі «хвасты». Гэта праўдзіва было і ў прамым сэнсе: некалькі маслакватных кароў, а то ўсё маладзкіх замшаных, худы, гарбаты. Адно, што не было кармоў, а другое — добрых хлявоў.

Уладзімір Спірыдонавіч вырашыў пачаць з будоўлі фермы. Можна проціму кармоў ацэнаў жыццё, а няма пельных намішаніў — усё нормы паліцыі на вецер. Тасу свайго не было, хоць і Палессі, гліны ляска, і ён заўважыў баржу шлаку і некалькі тон бетону.

— Хіба што з друку збудуеш? Відаць, гаспадар нам даб'е... — расчаравана гаварыла калгасніца пра новага старшыню.

Збудавалі з шалабетону кароўнік, і ўсё пераказаліся—будыніна на шмат вясюль.

— Як зноў, праўдукаў нашых перажыве, — з захваленнем гаварыла дзяржа Параска Брэнсчанка.

Каб будаўчанка — трэба грошы. Прышліся налягаць на лён. Пайшлі штогод вядзікі грашовыя даходы, зарганізуецца будоўніцтва, і ў пачатку калгаса і ў брыгадах стаіць сцябля кармяных культур, пайшла расці жывялагодзіўца. Усё, здаецца, наладзілася. Не ўдзяцца ніяк адно і самае галоўнае: ураджай збожжавых не толькі не растуць, але пачуць уія, упарадка зніжаюцца, нягледзячы на тое, што ўцяяенне ўгнаенняў на палі амаль павялілася.

Недалёка ад фермы строчка жыгара, узмахваючы крыжамі чырвоных грабляў.

— Раздэкаваў зборна, — тлумачыць Мамро, трымаючы кірунак да нажатага ўчастка. — Ну вось і дубоўдзец! — І ласкава глядзіць далоньй каласі, нібы і шкадуе і дзякавае, як няўдольны дзядзька. — На такой зямлі, а ўраджай шэсць — ад сілы сямі цэнтнераў.

Пакінуўшы машыну на дароце, падыходзіць галоўны аграном Кобрынскай МТС Цяроні.

— Арцём Васільевіч, давай сюды, — запрашае старшыня агранома, — таварыш цікавіцца, чаму ўраджай нікія.

— Не трэба сядзець жэты ў кастрычніку, — адказвае Цяроні, чалавек гадоў каля пяцідзесяці, ёмі, загаравае з рыжаватай шчапінай на падбародку. У словах, у яго рухах, у тым, як ён разглядае колас, усе сядзіць і мапае карыны палыцамі, адчуваецца вялікая саркаматыканасць чалавекі ў земляробскіх справах.

— А чаму сядзець ў кастрычніку? — Спытайце агранома, — раіць Мамро і колкім позіркам глядзіць у шырокі твар Ардэма Васільевіча.

— Парушаны севазароты, няма папараў. Усё з вясны засяваем, а пакуль вызаліцца поле пад азімы, глядзіш — і кастрычнік.

— Як-жа вы плануеце, што няма папараў? Азім — аграном, другі старшыня...

— Мы лічыме гаспадарамі гэтай зямлі, а што і як сядзець — жаруюць другія, сумна разведзіць рукамі Мамро.

— А новы парадок планавання?

— Уладзімір Спірыдонавіч паглядзеў на мяне, як на базана, і адказаў:

— Новы парадок прагнугі і вокам не міргнуць.

Абласны і раённая кіраўнікі не могуць адмовіцца ад старых метадаў планавання калгаснай вытворчасці, ад метадаў, якія асуджаны нашай партыяй і ўрадам. Ідзе гульня ў планаванне, якая каштуе калгасам вялікіх страт. Старыя, заганыя метады планавання, за якія так заўяты трымаецца кіраўніцтва Брэнскай вобласці, прыводзяць да непасрэднага зніжэння ўраджаў ва ўсіх калгасах.

Гульня ў планаванне сельскай гаспадаркі мае такі выгляд. З восені калгасы пры дапамозе работнікаў райплана і аграномаў складаюць планы на наступны год. Планы калгасаў зводзяць у адзін раёны план і адсылаюцца ў вобласць. У вобласці ўсё наметліва фактычна перакарэлявацца, устаўляюцца новыя паказчыкі і адсылаюцца ў рай. У райне яшчэ развешчываюцца на калгасы. У выніку калгасам даводзіцца такіх планы сабюі яравых, што пад жэты месца не застаецца.

— Такі парадок планавання асабліва адчуваюць перадавыя калгасы, — тлумачыць Мамро. — Давай калгасу імя Суворова, выдзігне.

«Выдзігне» — вось галоўная, казі не адзіная мерка вызначэння плана пасуўных пашоўцаў. Пад словам «выдзігне» трэба разумець, што зможа пасеець, а што парасце і ці ўправіцца калгас збурцаць, аб гэтым ніхто не думае, казі скарэдацца план.

— У гэтым годзе разоў пяць даводзілі план, — гаворыць галоўны аграном МТС Цяроні.

— Нам давалі сто гектараў кукурузы, пасія выправілі на сто сорах, а казі закінчалі сабюі, ішчэ давалі сорах. Парочны, што няма дзе сядзець, што няма гною, а без гною кукурузу няварта і сядзець.

«Сей, — кажуць, — не выйдзе каша, будзе паша». У нас сядзець таі лоўзг; прычым ён прыжыўся, і пад гэтым лоўзгам праходзіць пасеяўца, — з абуреннем расказвае Уладзімір Спірыдонавіч Мамро.

Пераходзім на ўчастак кукурузы, якая была дэкавіта далатковым планам. Пазла, рожка, нізенькая, па тры-пяць каліў у гнязде, лісце самае размаітае, як хвост пегуны — і жоўтае, і бардовае, і ліловае, і блакітнае. Прапалата чыста, папроку неляга зрабіць, але на няўгноенным полі і рушнівыя рукі мала намагаюць.

— За чужыя грахі, — кажа Мамро, — хвостці недасеяў, сунулі нам, «выдзігне». А пасеець-бы тут кармавы лубін — і злёнкі кармы, і акое жыта было-б! — шкадуе старшыня.

— Вось зірніце на гэты поле, — паказвае ён на ўвесь у жоўтых кветках лубін. — Кармавы. Кормім кароў, свіней, нават коні ядуць. Учасці аднолькавыя: што пад кукурузай, што пад лубінам. Ён не папрабуе стоўні ўгнаенняў, коькі кукуруза. Пасеяны «недэкаваць», ніякіх планаў не прадуцуджэння.

У мінулым годзе Уладзімір Спірыдонавіч таксама «недэкаваў» выраіць кавалек поля, пасеяў лубін на ўгнаенне. Жыта на гэтым участку па заўрадаць добрае. Важкі шырокі колас з зрыкатымі зярняткамі на далоні Уладзіміра Спірыдонавіча нагадвае прынабугу ювядуіноу рач.

— Не менш 16 цэнтнераў з гектара. Казі-б нам даў магчымасць самім планаванню. У нашым калгасе патэнцыял тон насення лубіну яшчэ, на 80 гектараў ханіла-б. Няма дзе сядзець, — у многіх калгасах застаецца лубін неасеяным.

— У калгасе імя Сталіна 30 тон насення лубіну пачуецца, — пераважае Цяроні Уладзіміра Спірыдонавіча. — Усё поле з вясны займаем кривоной. Дзе будзем сядзець жыта — ніхто не ведае. Папараў пад жыта ў калгасе амаль што няма.

— Трэба ставіць пытанне перад абласнымі арганізацыямі, змагацца.

— Ставілі, — сьвазю Мамро. — На просьбу пакінуць хоць сотню гектараў пад лубінавы пашар, старшыня Брэнскага аблвыканкома таварыш Мачуцьскі адказаў: «Пакінуць поле пад пашар — значыць скарэціць пасевы. Вашаму — на сто гектараў ды іншым — на сотні. У вобласці каля 540 калгасаў, гэта дзесяткі тысяч гектараў. Не, неляга. Вось такі адказ. Праз два тыдні сядзець жыта, а дзе — роўзому не прыкладзець, — закінчыў Мамро.

Цяпер ясна, чаму падаюць ураджай збожжа. У калгасе імя Суворова ў 1952 годзе ўраджай збожжавых склаўся каля 11 цэнтнераў, а ў 1955 годзе — каля 8. Пашча збожжавых за гэты час папярэлася амаль на 100 гектараў, а зборы скарэціліся больш чым на 300 цэнтнераў. Як бачна, ураджай насення лубіну ўноі. Дзе гэтыя прывалі патоня за гектарамі і поў-

ПРАЦОЎНАЕ ПОЎГОДДЗЕ

На гэтым тыдні Статэтычнае ўпраўленне БССР апублікавала паведамленне аб выніках выкавання дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі Беларусі за першае поўгоддзе 1956 года.

Чытаць паведамленне нельга без пачуцця радаснай задоволенасці. Яна, гэтая задоволенасць, перш за ўсё ад таго станючыма, чым характэрны ўвесь наш жыццёвы працэс. Дзям мы шчырымі крокмі. Робім сваю справу на радасці і шчасце сабе, на радасці усаму чалавечтву.

Беларусь наша кроўчыня і нагу з усёй вялікай сваёй маці — Саюзам Совецкіх Рэспублік. Радасна, што за поўгоддзе план па вытворчасці прадукцыі усёй прамысловасці БССР выкананы на 100,8 процанта.

Дасягнуты рост у гэтай важнейшай, рашаючай галіне гаспадаркі ў параўнанні з першым поўгоддзем 1955 года — на 14 процантаў.

Добра, што Мінск наш ідзе наперадзе, даючы ўзор пашаўнага напружання. Ён выкаваў план на 103 процанты, паказваючы гэтым вялікі свае магчымасці, магчымасці новай, магутнай прамысловасці, якая створана воляю партыі і народа ў пасляваенныя гады.

За поўгоддзе наша рэспубліка даўрае краіне, яе народнай гаспадарцы больш 10 тысяч трактараў, 7 тысяч аўтамабіляў, 247 тысяч веласіпедаў, 33 тысячы бытавых швейных машын...

Узрасла выпрацоўка электраэнергіі, вытворчасць сталі, пракату, электратрубаў, вытворчасць шматлікіх машынаў, фабрыкету, шмферу, шкла, цэглы, паперы, вапны і г. д.

Праца робіць нашу дзяржаўнае багатышай. Здадзання, напружаны рытм яе ахінуў і нашы калгасныя прасторы, людзей нашай вёскі. Вяснава сядба, як гаворыцца ў паведамленні, праведзена сцёла ў больш сістэмна тэрміны. Больш атрымана являў ўгнаенняў. На 40 тысяч гектараў больш, чым у мінулым годзе, пасеяна яравых. Пашыраны пасуўнасыя пашчы: кукурузу — на 9 процантаў, ільну-даўгугу — на 23 процанты, цукровых буркоў — на 8 процантаў. Значна пашыраны пасуўнасыя пашчы бурбы, амаль у два разы павялічыліся пасевы шматгаловаў траў.

Скору, па ўсёй Беларусі ідзе араз усека ўраджаю. Сцёла неск пасеяна амаль усю апраў — і азімы, і яравыя. Ідзе напружана барацьба за тое, каб вынік рушнай працы першага поўгоддзя быў як мага больш плённым. Не дапускаць страт! — стала баявым заклікам працоўнікаў вёскі.

Працоўныя намаганні ў сельскай гаспадарцы далі прысёт нагадоў, павелічэнне вытворчасці прадуктаў жывялагодзіў.

Паведамленне цікавае і ў многіх іншых сваіх раздзелах. Яно аналізуе працу нашага транспарту, паспяхова сь кабінетальнага будоўніцтва, аб'ём якога павялічыўся ў параўнанні з першым поўгоддзем 1955 года на 10 процантаў, далейшае разгортванне савецкага гандлю. Мне хочацца пакарэсіць такія рэчкі з гэтага дакумента: «Павялічыўся продаж несаляністх харчовых і прамысловых тавараў», «Значна павялічыліся і продаж тавараў культурна-бытавога прызначэння». Хацелася-б яшчэ напамінаць і пра

Паведамленне з усёй непасрэднасцю выяўляе і тэй пелі, што кладуцца на нашыя справы. Так, Віцебская, Магілёўская і Маладзечанская вобласці, Міністэрства прамысловасці будоўнічых матэрыялаў і прадпрыемстваў Міністэрства гарадскога і сельскага будоўніцтва і некаторыя іншыя не даквалілі пашчы.

Сорам, скажам, што неаддадзена краіне торфу, сельгасмашынаў, цементу, радыёапаратуры, мабільнага. Не сонейка трэба тых, хто блага працуе, не паспявае ісці ў нагу з жыццём. І мы, я маю на ўвазе літаратураву, павіны тут аказваць практычную дапамогу нашай партыі сваім словам. Павіны з'явіцца ў нас баявыя нарысы аб жывым працэсе жыцця! Больш павіна быць і вераваных фелетонаў — на квіртэтным матэрыяле. Ды ці мала, мы можам зрабіць, каб меней было тых самых пелю.

Паведамленне падвядзіць вынікі напружанай стваральнай працы нашых людзей за поўгоддзе — пачатак шостага пелігоддзя.

Наперадзе — новая праца, барацьба за выкананне планаў, якія ў нас заўсёды рэальныя, за выкарыстанне новых магчымасцей і новых рэзерваў, якія да самай бурнай кривоной — творчым ініцыятыва працоўных мас.

Павел КАВАЛЕЎ

Гастролі Поўгарадскага тэатра

Заканчвае пезездку на гарадах Беларусі Поўгарадскі тэатр драмы. Пасля выступленняў у Бабруйску, Магілёве і Пінску калектыву тэатра пазнаёміць са сваімі спектаклямі працоўных Брэста.

З поспехам прайшла тут інсцэніроўка «Хто внаваў?» на раманы Герцына. Цёла прымалі гаспадары выхадцаў галоўных роляў — Н. Ненакайчыцка (Бельфа), В. Дзяміна (Крушчэўскі), В. Казанскага (Нерга), А. Мірзаву (Глафіра Льюна), М. Фірсаву (Любанька), М. Мадэставу (мадам Эліа) і іншых.

Добра былі прыняты спектаклі «Любоў Ані Барокі», «Чужое дзіця», а таксама спектакль «Ліза» на песе Жан Поль Сартра.

Адбыліся выязныя спектаклі тэатра ў Пружанскі, Антонавіч, Каменны, Бясыком, Маладзечна і іншых раённых цэнтрах вобласці. Аргтымы выступілі на сцэне новага клуба Брэнскага чыгуначнага вузла.

В. ВАЛОДЗІН Брэст.

Бібліятэкі-перасоўкі на падпрыемствах

Адаючы работніцы Новагрудскага павянаўскага завода звярнулася ў гарадскую бібліятэку з прапановай выслаць на завод бібліятэку-перасоўку. Прапанова была падтрымана. Цяпер амаль усё рабочыя маюць магчымасць атрымаць непасрэдна на прадпрыемстве навінкі літаратуры.

З гэтай набыццямі кнігі да работных, служачых, інжынерна-тэхнічных работнікаў гарадская бібліятэка

РЭЖЫСЁР — ТВОРЧЫ КІРАУНІК СПЕКТАКЛЯ

Да вынікаў гастролей тэатра імя ЛКСМБ

Выступленні калектыву тэатра імя ЛКСМБ у Мінску амаль заўсёды выклікалі станоўчую ацэнку і шырокую прыхільнасць гледача. На гэты раз спектаклі брэстчан пакінулі, на жаль, горшае ўражанне, чым у час мінулых гастролей.

Гэта, вядома, не азначае, што першыя пяць гадоў не было паказана нічога новага. Запомніце некаторыя ярыя сцены ў спектаклях, паасобныя акцёрскія ўдзельнікі. Але некалькі сказаць, што тэатр значна ўабягаў мастацтва пасля мінулых гастролей.

Больш таго, сярод паказаных спектакляў нама таіх значных па рэжысёрскай думцы і аздадкам акцёрскаму ансамблю, якімі раней былі «Вей, ветрыкі!», «Брэсткая крэпасць», «Юнацтва бальбоў», «Чайка». Ды і ранейшыя спектаклі або страцілі першапачатковую свежасць або зусім зніклі з рэпертуару.

У чым правалілася пэўная страта калектыву мінулых здобываў і якімі прычынамі яна выклікана? У гэтым варта разабрацца яшчэ і таму, што ў той ці іншай ступені хібы, уласцівыя сучаснай творчасці брэстчан, паўстаюць і ў спектаклях іншых тэатраў.

У свой час у лепшых работах тэатра адварталі на сабе ўвагу пэўны самабягучы мастацкі пошук, трыпалы ансамбль, цікавае рэжысёрскае вырашэнне спектакляў. Тэатр настойліва выхоўваў сур'ёзную патрабавальнасць да сабе ў кожнага члена калектыву.

У час мінулых гастролей былі адкрыты новыя акцёрскія індывідуальнасці (Т. Аляксеева, Т. Канавалава, В. Уксусцаў, Л. Хроў і іншыя), таленавітае рэжысёра (А. Міронскі, І. Папоў), здымкі мастацкі (М. Смароднін).

У тэатры калісці былі класіфікаваны і ўважліва ставіліся да твораў беларускай драматургіі. Вось гэты і нарадзіліся змястоўны і ара тэатральныя на форме спектакляў «Выбахайце, калі ласка!» (рэжысёр Г. Волкаў) і «Брэсткая крэпасць» (рэжысёр А. Міронскі). Але за апошні час не дагледжаны здобываў калектыву ў гэтай галіне. Кіраўнікі тэатра самі вымушаны былі прызнаць недачу спектакляў «Салаўі спяваў на волю» на п'есе Я. Рамановіча і І. Папова, які павялі не былі паказаны ў Мінску.

Не задаволілі «Сініцыны» Р. Раманова (рэжысёр В. Малчанав), хоп спектакль быў падрыхтаваны ў выніку працяглай працы тэатра з маладымі драматургамі. П'еса патрабавала сур'ёзнай перапрацоўкі. На жаль, гэта не было зроблена. Некалькі прызначэнняў і навадзінныя гадоўныя канфілікі п'есам паміж балькамі і дзеясці ў п'ятнаццаці сямі. Дзіўна, што балька-прафесар і маці-хірург — людзі напалага часу — не разумевалі элементнага права дэясці самім выбіраць мужа ці жанку — сабралі на ўсё жыццё. Асноўны канфілікі п'есы архайчны. Ён не пагаджаўся ў жыцці, а адказваўся на літаратурныя крыніцы. Выклікае прычынны і паралельны канфілікі — супрацьстаўленне пераважна рабочага сучаснай інтэлігенцыі, акая паказана ацэлкай, ностальгія мінчанскай п'екалогіі. Ад надуманасці канфіліку вынікаюць неапраўданыя і пераважнананасці многіх падаў, якія аправаўналіся з героямі. Асабліва — абрабленне вобразаў, абдэясці ўнутранага свету герояў. Зразумела, што з гэтымі прычынамі рэжысёрскія знаходкі і асобныя акцёрскія ўдзельнікі не маглі стаць асновай прадаўнага спектакля аб нашай сучаснасці.

Вельмі шкада, што тэатр страціў свае сувязі з асновамі кадрамі беларускай драматургіі. Ён не працаваў цікава і да інсцэніровак значных пражытных твораў, у прыватнасці, аб жыцці і барацьбе сялянства заходніх абласцей рэспублікі, дзе жыць і працаваць брэсткі калектыву. А між тым раман Піліпа Пестрака «Сустрачэнне на барыкадах» можа быць асновай для цікавай інсцэніроўкі і спектакля. Можна было-б стварыць інсцэніроўкі і па такіх творах, як «У Забалотце дзесяць» Я. Брыля.

У гэтых адносінах варта прыпомніць, што нават значна маладзёныя за брэсткі калектыву Гомельскага тэатра прайшлі большую творчую смеласць у галіне стварэння арыгінальнага рэпертуару. Ён уласнымі сіламі (рэжысёр С. Гурка) інсцэніраваў раман свайго земляка І. Шамякіна «Гамбоку пільны».

Не было ў гастрольным рэпертуару рускай класікі. Тэатр нават не налічваў падрыхтаванымі эталонных гледачоў з уладай прамыслаў мінулага сезону («Апошні» М. Горькага — рэжысёр С. Райнгольд).

Заходнеўрапейская класіка прадстаўлена толькі камедыяй Марто «За пагару — пагарай» (рэжысёр І. Папоў) і дэясці не дасканальным сініцынскім вырашэнні. Дэясцімацыйны тон, у якім іграюць усё спектакль, значна знізіў вартасць камедыйных сітуацый, збыццў характары. Дэясціны, поўны тонкага гумару і яркага нацыянальнага каларыту твор аб Іспаніі ператварыўся ў нудны сініцынскі плакат.

Не зусім задаволіла і рэжысёра, ад якоў у першую чаргу залежаць творчае аблічча тэатра, яго мастацкая сталасць. Ці можам мы, ставячыся з павагай да гэсцей, сказаць, што ў паказаных у Мінску спектаклях яны ў поўнай меры дасягнулі дасканальнай рэжысёрскай і акцёрскай якасці? На жаль, не. А без гэтага не маглі з'явіцца на сцене і жылыя мастацкія характары, якія здымкі выклікаць шырокую рэакцыю гледача.

Гаворачы аб хібах паказаных спектакляў, мы аднак, не адмажываем асобным жывым і дэясцімацыйным некаторыя мастацкія сцены ў спектаклях «Крышталіная крэпасць», «Першая вясна» (рэжысёр С. Райнгольд) і «Олего Дундзі» (настаўнік В. Малчанав).

Вядома, якое значэнне В. С. Станіслаўскага надаваў народным сценкам для дэясціна жыццёвай працы ў спектаклі.

Есць цікавыя народныя сцены і ў гастрольным рэпертуары. Так, вобраз Дундзі быў-бы значна абдэясці без жывога акружэння яго байцамі і блізкамі сябрамі — Паціхам, Ровнічам і іншымі. Артысты іграюць свае роля ў тым-жа «ра-

мацыйным ключы», што і гадоўны герой.

Душоўнае багацце Насці Баўшовай (артыстка Т. Марсва) асабліва глыбока раскрываецца ў сценах, дзе яна выступае разам з народам — трактарыстамі, калгаснікамі. Гэта не толькі фон, на якім паказаны маральныя якасці герояі, а калектыву, без якога было-б страчана яе інтэлектуальнае характэра, не раскрыта яе дэясцімацыйная натура (прыгадаем сцены з першым сакратаром абкома партыі).

Некалькі ў поўнай меры ўважліва аблічча начальніка дэясцімацыйнага заставы капітана Выстрова (артыст М. Абрамаў) у п'есе «Крышталіная крэпасць», яго мастацтва выхоўваць не толькі смеласць, але і жыццёва-пражытны і жыццёва-пражытны салдат без багатых гумар народных сцен, у якіх дэясцімацыйна Захараў (артыст Ю. Уласаў), Мурашка (артыст А. Вяткоў), Барадін (В. Віталін), Голуб (В. Лісоўскі) і іншыя.

Есць у спектаклях «Гісторыя аднаго каханя» (рэжысёр Г. Волкаў) і «Сініцыны» асобныя вырашэнныя «камэрныя» анімацыі (напрыклад, сцены Лены — Л. Хроў з Галавіным — Б. Салаўевым) або Каці — Т. Канавалавай з дэясцімацыйна Колема — М. Абрамавым). Тут ёсць пачуццёвыя, шырыя драматычныя перажыванні, роздум над жыццём.

Аднак некалькі назаць ні адзін рэпертуарны спектакль, які ўхваляваў-бы наватарствам рэжысёрскага вырашэння ў прым, маналітным мастацкім ансамблем.

Уплывы рамесніцтва сустрапаюцца больш часта, чым гэта можна было-б чакаць ад такога прафесійнага мастацкага калектыву, як тэатр імя ЛКСМБ. Гэта выражана ў спектаклях «Олего Дундзі». Тут поруч з рамантычна ўхваляванымі карпінамі ёсць беззастойныя сцены «раздзялення» беларудзейнасці, якія вырашаны па нуднаму правільнаму шаблону.

Не вызначаюцца багаццем фантазіі і сапраўды творчым вырашэннем сцены агранома Ліны Львоўны ў кабінете дырэктара МТС Чаікава («Першая вясна»), карпіна ў «Крышталінай крэпасці», дэясцімацыйна Ала Чысцава (артыстка Т. Канавалава).

Лічы больш прычынна прэтыпны могуць быць прадаўленым да рэжысёраў «Сініцынскі», акая не ўважліва некалькіма дэясцімацыйна драматычнага замесці даволі граматны, не змяшчаюць разгортвання дэясці, не стрымліваюць акцёрскія ініцыятывы, яны, аднак, не ўдзімулі жывой думкі ў спектаклях.

У гастрольных спектаклях не запомніліся такія кампазіцыі, якія сведчылі-б аб тонкім жыццёва-сцэнарыйным адуцванні мінчанскага, аб арыганічна мастацкай узаемадзейнасці трапнай дэясці, анімацыі, карпіна з арыганічным вынаходлівым амыслом у вырашэнні ўсёго твора.

Вельмі прычынна, што пасля рэжысёраў А. Міронскага, І. Папова тэатр страціў уласныя яму творчы пошукі, і гастрольныя спектаклі — сведчанне гэтага.

Не можа не турбаваць і стан акцёрскага мастацтва ў калектыве, хоп магчымасці тэатра ў гэтых адносінах і перш дэясцімацыйна. Поўнае выкарыстанне гэтых магчымасцей залежыць пераважна ад рэжысёра.

Возьмем для прыкладу В. Уксусцаў і Т. Марсва. Уксусцаў паказваў сабе ў час гастролей даволі шматграма — у ролях

Олего, Чаікава («Першая вясна»), Кукушкіна («Брэсткая крэпасць»), Кавальчука («Крышталіная крэпасць»). Гэта работы рознага маштабу, не аднолькавай мастацкай якасці і майстэрства. Але ў лепшых з іх выступае акцёр-творца, акцёр-наватар, шукальнік найбольш выразных сродкаў выяўлення думкі аўтара і замыслу рэжысёра. У ролях Дундзіца ў большай меры і Чаікава ў меншай — гэта акцёр-псіхолог, які тонка аналізуе і раскрывае матывы паводін сваіх герояў. Разам з тым ён акцёр-рамантык, які шчодрна раскрывае арыганічна, малулічэй тэатральнасцю. Дэясцімацыйна руху, палымны тэмперамент і вырашана дэясцімацыйна паданне яснай ірыганічна задачы — раскрыццём багатага ўнутранага свету герояў-сучаснасці. І хоп часам тэмперамент артыста мяжуе з афектацыйна (Дундзіца), а роздум (Чаікаў) нечаканна пераходзіць у пасіўную суаграўніцтва творчага стылю працы над ролямі.

Можна спрачацца аб вобразе, з якім называлі нас Т. Марсва (Насця Каўшова ў «Першая вясна»), Гала ў «Крышталінай крэпасці». Аднак некалькі адмоўна артысты ў навадзінны і яе арыганічна адзінаццёвай прэтыпнасці і шырацы на сцене. А гэтага ўжо даволі гэтага, каб галіць напераў у праду перажыванняў Насці — маленькага агранома з неспалоўным сэрцам, у часціню лачуццёў Гала — дэясцімацыйна, акая выхавана ў суровых умовах усходняй карпіна нашай Радзімы. Артысты могуць быць зроблены дэясцімацыйна і хіба дэясцімацыйна, ітанцыянаў аднаццёвай гаворкі.

Але гэтыя і іншыя асобныя акцёрскія ўдзельнікі, маркуючы па прагледжаных спектаклях, ліпер не характэрны для ўсёго калектыву. Майстэрства некаторых акцёрскіх ініцыятывы, яны, аднак, не ўдзімулі жывой думкі ў спектаклях.

Т. Канавалава ў свой час заваявала ўвагу гледачоў шыракою перажываннем Бары («Вей, ветрыкі»), праўдлівай пачуццёў Натані Логінавай («Юнацтва бальбоў»), даволі гарбатым прыніжэннем у драматычна перажыванні Нінэ Зарчэнай («Чайка»). Але, на жаль, таленавіта артыстка за апошні час нічога новага не набыла ў сваім мастацтве. Яна пачынае або фальшывы (Істэрчына-Істэрчына Ала Чысцава) або паўтарае хоп і ціканы, але даўно знойдзены ітанцыянаў. Артыстка стандартызавала гэтыя вопытыя элементы вобраза, як міміка, усмешка, жэсты і іншыя. Калі не самазадоволенасцю, дык самазапакоенасцю павявае ад вобразаў Каці («Гісторыя аднаго каханя») і Ані («Сініцыны»).

Уласцівы раней артысты творчы пэкавоў, прага новага слова ў спанічным мастацтве па сутнасці зніклі. На іх мес-

НА ТЭМЫ ДНЯ Інфармацыя ў часопісе

У кожным нумары часопіса «Полымя», побач з іншымі сталымі раздзеламі, друкуецца матэрыялы пад рубрыкай «Хроніка». Іх прызначэнне — інфармаваць чытача аб падзеях у галіне грамадскага, літаратурнага, музычнага, тэатральнага жыцця рэспублікі і г. д.

Зразумела, што інфармацыя ў часопісе, які выходзіць раз у месяц, павінна адрознівацца ад хронікальных матэрыялаў газет сваім падборам і характарам падачы. На жаль, гэтага некалькі сказаць пра хроніку «Полымя». Раскрываючы толькі што атрыманы нумар часопіса, чытач загада ведае, што нічога новага ў раздзеле хронікі ён не знойдз. Матэрыялы часопіса стараюць яшчэ да таго, як друкаваць пэсьне вышчэіць яго ў свет.

У рэдакцыі часопіса ўкараніліся на праўдлівы погляд на інфармацыю як на нейкі дугарудны матэрыял. Раздзел хронікі ўжо на працягу некалькіх год запалінаецца вынаходлівым матэрыялам, падрыхтаваным пры дапамозе клеў і навадзін. Ні аб форме падачы, ні аб арыганічнасці матэрыялаў, ні аб тэматычнай іх рознастайнасці часопіс не клопаціцца.

Напачаткі, напрыклад, аб чым інфармаваць «Полымя» сваіх чытачоў у сваім нумары. Там мы знойдзем некалькі рэдакцыйна абрэзана армянскай літаратуры і мастацтва ў Маскве, інфармацыя пра выстаўку твораў югаслаўскіх пісьменнікаў у Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя В. І. Леніна, пра абмен навуковымі працамі паміж беларускімі і югаслаўскімі вучонымі, пра гастролі беларускага саліста ў Мінску, пра адкрыты партыйны сход пісьменнікаў сталіцы і інш. Усе гэтыя матэрыялы надпісаны «Полымя» чытаць да таго, атрыманыя часопіса.

Яго роля ў дэясцімацыйна вынаходзіць да механічна перадачу. Камплекты газет — вось пераважна, адкуль «Полымя» чэрпае сваю інфармацыю.

Аб тым, што ў рэдакцыі «Полымя» асудзілі хоп-бы які-небудзь план друкавання хронікальных матэрыялаў, можа пасведчыць наступны тыповы для яго прыклад. Як вядома, 18 чэрвеня г. г. споўнілася 20 год з дня смерці Максіма Горькага. Прадбачыць гэта можна было яшчэ тады, калі адвадзся ў набор шосты нумар часопіса. Аднак у рэдакцыі ні да чаго лепшага не дэясцімацыйна, як пераўраваць у сваім нумары (г. зн. са спазненнем на месяц) інфармацыю з газет аб выданні твораў М. Горькага на беларускай мове і аб настанючым яго п'есе ў беларускіх тэатрах.

Ужо на працягу некалькіх год чытачы выкавваюць неадвадзінна яснасцю інфармацыю ў «Полымя». Аднак нікілі захадаў для яе паліпшэння не робіцца. А між тым у «Полымя» ў гэтай справе ёсць добры традыцыі. Варта зазірнуць у давадзінныя нумары часопіса, каб пераканацца, наколькі былі рознастайнымі, багатымі і цікавымі ў іх хронікальныя матэрыялы. Часопіс сістэматычна

друкаваў інфармацыю аб новых творах замежных пісьменнікаў, аб перакладах беларускай літаратуры на іншыя мовы, аб навадзінных браціх літаратуры. Звычайна гэта была арыганічная інфармацыя і падавалася яна свеачасова.

Заслугоўвае станоўчай ацэнкі інфармацыя раздзел часопіса «Савецкая Отчына». Нігдзясцімацыйна на тое, што пераважна дэясцімацыйна «Савецкай Отчыны» ў два разы меншая ў параўнанні з «Полымям», дэясцімацыйна больш аператыўная, рона-стайная і змястоўная. Часопіс узяў за правіла друкаваць толькі арыганічна матэрыялы. Прычым у падачы іх аду-ваецца прадаўнасць і паслядоўнасць. Ужо тое, што раздзел мае тэматычную назву «На Беларусі», абавязвае часопіс даваць матэрыялы, ахопліваюць пэўнае кола падаў, імкнучыся, каб інфармацыя не абмяжоўвалася навадзінна сталіцы, але і паказвала жыццё ўсёй рэспублікі. У анімацыі хронікальных раздзел «Савецкай Отчыны» наступова набывае сваё аблічча і добра дэясцімацыйна мастацкі і публі-цыстычны матэрыялы, акая друкуецца ў часопісе.

З інфармацыі, што надрукаваны ў гэтым годзе, аўтарства на сабе ўвагу пэўнага напісаныя матэрыялы аб замежных дэясцімацыйна, падарожных і турыстах, акая навадзінна нашу рэспубліку («Госці Мінска», № 1), пра вечах студэнтскай п'ятнацці гарадоў нашай краіны і краінаў навадзінна дэясцімацыйна, які адвадзся ў Беларускай політэхнічным інстытуце («Вечар студэнтаў п'ятнацці гарадоў», № 3), аб рэпатрыянтах, якія прыехалі з чужыны ў родную Беларусь («Добры дзень, Радзіма!», № 4) і іншыя.

У хронікальных матэрыялах часопіса іншых раз прыводзіцца лічы і статыстычныя матэрыялы, але падаюцца яны ааснавана і даюць магчымасць чытачу рабіць цікавыя суаграўніцтвы і вывады.

Праўда, і часопіс «Савецкая Отчына» трэба зрабіць напярэць да тое, што іншы раз ён інфармуе чытача аб падзеях з вядлікім спазненнем. Так, напрыклад, аб стварэнні ў рэспубліцы Тэатра юнага гледача часопіс навадзінна пра некалькі месяцаў пасля таго, як тэатр пачаў паказваць свае спектаклі. З вядлікім спазненнем было змяшчана інфармацыя аб вынаходзі твораў мастака-воіна Н. Нікі-фарава, дэясцімацыйна, і напісана яна нецікава. Трэба пажадаць таскама, каб хронікальныя матэрыялы часопіса больш шырока ахоплівалі тэатрабудаўніцтва рэспублікі, бо пакуль яны прысвечваюцца гадоўным чынам Мінску.

І, нарэшце, яшчэ адна завада, акая дэясцімацыйна абодвух часопісаў: трэба больш старанна рэдагаваць матэрыялы, правяраць фактычныя дэясцімацыйна. Непры-емна, калі сустрапаецца пераважнана пражытны, неадвадзінна і блытаня. Раздзел хронікі ў часопісе такі-ж роўна-праўдны, як і ўсе астатнія, і ставіцца да яго трэба з адказнасцю і павагай.

ПАЛЕШЬСЬ ДЭЯВНАСЦЬ МУЗЫЧНЫХ ВУЧЫЛІШЧАУ

За 32 гады існавання Мінскім музычным вучылішчам падрыхтаваны сотні спецыялістаў. У Беларусі няма ніводнага музычнага калектыву, ніводнага музычнага навучнага ўстанова, дзе-б яны не пра-цавалі.

Аднак трэба сказаць, што падрыхтоўка вышчэіць азначна астае ад пераважна ўзровень музычных навучных устаноў Масквы і Ленінграда.

Адной з прычын гэтага была слабая падрыхтоўка вышчэіць музычных школ, адкуль вучылішча чэрпае свае кадры, а таскама дэясцімацыйна арганізацыя набыра па азначэнным праграмным патрабаваннях.

У апошні час педагогічным калектывам вучылішча праведзена пэўная работа па паліпшэнню вучэбна-выхаваўчага пра-цысу. На педагогічную працу прыйшло многа маладых выкладчыкаў з ліку вышчэіць Беларускай кансерватарыі, акая добра аду-ваецца і спецыяльна падрыхтаваны навадзінна арганізацыя навучнага пра-цысу, а выклікае дэясцімацыйна зраць дэясцімацыйна і педагогічна працы, чытачыя інавацыяныя дэясцімацыйна, зьявляюцца з канкрэтнымі задачамі палучэння, навадзінна канцэрты. Навучоны дырэ-ктарска-харавага адуццення і адуццення народных інструментаў аказваюць дапа-могу падрыхтаваным, школам і ўстановам у працы самадэясцімацыйна калектываў.

Аднак да апошняга часу магчымасці вучылішча скарашчваюцца драмна. Амаль усё адуццення працуюць з не-уамажліваемымі групамі па тэатрычна-му цяжку. Замест п'ятнацці чалавек тут зьявляюцца ад трых да дванадцці, а іншы раз група складаецца з аднаго-двух навадзінна. Такое павяваецца прыёмам на аду-ваецца не толькі не садэясцімацыйна добра-акая арганізацыя навучнага пра-цысу, а выклікае дэясцімацыйна зраць дэясцімацыйна і педагогічна працы, чытачыя інавацыяныя дэясцімацыйна, зьявляюцца з канкрэтнымі задачамі палучэння, навадзінна канцэрты. Навучоны дырэ-ктарска-харавага адуццення і адуццення народных інструментаў аказваюць дапа-могу падрыхтаваным, школам і ўстановам у працы самадэясцімацыйна калектываў.

На адуваецца харавага дырэктываван-ня, тэорыі музыкі, спявання, духавых дырэктар Мінскага музычнага вучылішча.

інструменту прыём на працягу некаль-кіх год таскама не перамяшталі трых—самі чалавек. Такое-ж становішча і ў іншых музычных вучылішчах рэспублікі. У той-жа час патраба ў кваліфікаваных кадрах для мастацкай самадэясцімацыйна ў нашай рэспубліцы зьявіцца. У невадзінна Мары-яна завадзінна вышчэіць вышчэіць Магі-дэясцімацыйна і Гродзенскага культасветвучы-лішчаў. Але трэба сказаць, што выра-шальную праблему кадраў мастацкай кіраў-нікоў самадэясцімацыйна за іх павелічэння набыра ў культасветвучылішчам паўра ці металогія. Падрыхтоўка музычна аду-ваецца кадраў ў культасветвучылішчам навадзінна адуваецца палучэння. Навучальныя планы гэтых вучылішчаў, маля тэорыі навадзінна не даюць магчымасці квалі-фікаваныя рыхтаваць кіраўнікоў мастацкай самадэясцімацыйна шырокага прафэлю. Было-б куды больш правільным рыхтаваць іх у музычных вучылішчах, перагледзеўшы аднавадзінна адуваецца вучэбныя планы і планы пры-ёму. Так, прыём валадзістаў у 1957 годзе заплававаны толькі ў коль-касці пяці чалавек. Педагогічным саветам высучуэта прапагандова аб частковым амя-ненні навучных планаў валадзіста аду-ваецца з тым, каб рыхтаваць кіраў-нікоў харавага спявання для агулаву-кацыйных школ. Такая прапагандова дае магчымасць не толькі паліпшчыць справу падрыхтоўкі валадзістаў, але і даць шко-лам рэспублікі кваліфікаваныя навадзінна вучылішча, акая адуваецца вострая неабходнасць. Гэтыя амяненні не патра-буюць значных дэясцімацыйна зраць дэясцімацыйна і педагогічна працы, чытачыя інавацыяныя дэясцімацыйна, зьявляюцца з канкрэтнымі задачамі палучэння, навадзінна канцэрты. Навучоны дырэ-ктарска-харавага адуццення і адуццення народных інструментаў аказваюць дапа-могу падрыхтаваным, школам і ўстановам у працы самадэясцімацыйна калектываў.

Аднак трэба сказаць, што падрыхтоўка вышчэіць азначна астае ад пераважна ўзровень музычных навучных устаноў Масквы і Ленінграда.

Адной з прычын гэтага была слабая падрыхтоўка вышчэіць музычных школ, адкуль вучылішча чэрпае свае кадры, а таскама дэясцімацыйна арганізацыя набыра па азначэнным праграмным патрабаваннях.

У апошні час педагогічным калектывам вучылішча праведзена пэўная работа па паліпшэнню вучэбна-выхаваўчага пра-цысу. На педагогічную працу прыйшло многа маладых выкладчыкаў з ліку вышчэіць Беларускай кансерватарыі, акая добра аду-ваецца і спецыяльна падрыхтаваны навадзінна арганізацыя навучнага пра-цысу, а выклікае дэясцімацыйна зраць дэясцімацыйна і педагогічна працы, чытачыя інавацыяныя дэясцімацыйна, зьявляюцца з канкрэтнымі задачамі палучэння, навадзінна канцэрты. Навучоны дырэ-ктарска-харавага адуццення і адуццення народных інструментаў аказваюць дапа-могу падрыхтаваным, школам і ўстановам у працы самадэясцімацыйна калектываў.

Аднак да апошняга часу магчымасці вучылішча скарашчваюцца драмна. Амаль усё адуццення працуюць з не-уамажліваемымі групамі па тэатрычна-му цяжку. Замест п'ятнацці чалавек тут зьявляюцца ад трых да дванадцці, а іншы раз група складаецца з аднаго-двух навадзінна. Такое павяваецца прыёмам на аду-ваецца не толькі не садэясцімацыйна добра-акая арганізацыя навучнага пра-цысу, а выклікае дэясцімацыйна зраць дэясцімацыйна і педагогічна працы, чытачыя інавацыяныя дэясцімацыйна, зьявляюцца з канкрэтнымі задачамі палучэння, навадзінна канцэрты. Навучоны дырэ-ктарска-харавага адуццення і адуццення народных інструментаў аказваюць дапа-могу падрыхтаваным, школам і ўстановам у працы самадэясцімацыйна калектываў.

На адуваецца харавага дырэктываван-ня, тэорыі музыкі, спявання, духавых дырэктар Мінскага музычнага вучылішча.

Аднак трэба сказаць, што падрыхтоўка вышчэіць азначна астае ад пераважна ўзровень музычных навучных устаноў Масквы і Ленінграда.

Адной з прычын гэтага была слабая падрыхтоўка вышчэіць музычных школ, адкуль вучылішча чэрпае свае кадры, а таскама дэясцімацыйна арганізацыя набыра па азначэнным праграмным патрабаваннях.

У апошні час педагогічным калектывам вучылішча праведзена пэўная работа па паліпшэнню вучэбна-выхаваўчага пра-цысу. На педагогічную працу прыйшло многа маладых выкладчыкаў з ліку вышчэіць Беларускай кансерватарыі, акая добра аду-ваецца і спецыяльна падрыхтаваны навадзінна арганізацыя навучнага пра-цысу, а выклікае дэясцімацыйна зраць дэясцімацыйна і педагогічна працы, чытачыя інавацыяныя дэясцімацыйна, зьявляюцца з канкрэтнымі задачамі палучэння, навадзін

ДА СТАГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ІВАНА ФРАНКА

На беларускай мове

Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі дзямі выпусціла ў свет зборнік выбраваных апавяданняў Івана Франка ў перакладзе Янікі Шарахоўскага.

могі падпісальнікі буда: вышчасны выпадак на шахце. Іван Гіне, тронны яго апынуўся ў вільні прыказчыка.

зноў прадаваць на сябе, пан шляхам жульніцкіх махінацый пры поўнай падтрымцы дэкарацыйнага ўлад спачатку адбірае ў сялян жытлё, а потым і пашу.

Сын украінскага народа, Іван Франко з уласнай іму сілай страціў і гнену вырываў у сваіх творах захопніцкія планы нямецкіх, польскіх, аўстра-венгерскіх і іншых каланізатараў, экспансіўную сутнасць падапоўна Ватыкана.

Неважаючы на апавяданні не можа, безумоўна, даць поўнае ўяўленне аб праблемах шматграннага пісьменніка, як Іван Франко. Тут, напрыклад, амаль не прадстаўлены сатырычныя апавяданні пісьменніка — новага для украінскай літаратуры таго часу з'ява, у якой асабліва выразна выявіліся рэвалюцыйна-дэмакратычныя погляды Івана Франка.

Пераклад твораў Івана Франка на беларускую мову — справа надзвычай цяжкай. Іван Франко — апра народны пісьменнік як па ідэйнай накіраванасці, па разуменню душы народа, так і па выяўленню народнай формы.

Янікі Шарахоўскі здолеў знайсці тое жывое слоўнае і фразеалагічнае багатае, якое дазваляе перадаць апавяданні Івана Франка ў блізкай да арыгіналу мастацкай форме.

Гэтыя назіранні недахопы лёгка правярці пры паўторным выданні апавяданняў і ўлічыць у далейшай працы. А работа па перакладзе п'есных твораў вядомага украінскага пісьменніка Івана Франка павінна быць працягнута.

Мікола ЛОБАН.

Эдзі АГНЯЦВЕТ

У пасёлку Дзінтары

Едзе, думас Мікола: «Што-ж такое «Дзінтары»? Дзін-дзін-дзін!» — пад стукат колаў, быццам зноўня літары.

Што за дзіва? Над табою быццам хмаркі мініскія! А на ўзгорку — чародую Усталі сосны блізка.

Вавёрка! Глянь — другая, Трэцяя, чацвёртая! Толькі рыжы хвост шугае, Як агеньчык, лётка.

І па голых як памчыца З сёстрамі залорнымі, На хаду ўсімніца, быццам Пасцеркамі чорнымі.

Там раздалося, Паўна, Дзінтары і Дзюны Між сабою родзіць? «Дзінта-Дзіна, Дзюны-юны!»

Ен складе, Палявае, У гэтым змале знаходзячы. Ну, і золата-пясочка, Забуўшыся, колкі хочаш! Але сёння хлапцуні, Усе, як ёсць, будаўнікі.

Тут — палац, канал на пляжы І масты будуюцца, Хто ні пройдзе, кожны скажа: — Вось майстры гадуюцца! Глянь!

У руцэ нясе з заліва Малых янтар, як дзіва, — Залатіста-жоўтаваты (Гэтак толькі зоркі ззяюць). І ляснішчэйскай работы, У той камейскай называюць Слаўнай назвай — Дзінтары.

І нібы акрыў Мікола Шпэшны беларусінае: Дзюны, хвалі, свет наука — Тут усё янтары!

Выступаюць самадзейныя артысты

За апошні час значна актывізавалі сваю работу самадзейныя артысты Васілішчаўскага раёна дома культуры.

Перад пачаткам уборкі ўраджай савет Дома культуры вырашыў стварыць агітбрыгаду па культурыму абслугоўванню калгаснікаў і механізатараў. У агітбрыгаду ўвайшлі лепшыя самадзейныя артысты.

Шэсць год выступае на сцэне старшая піянеркаўскага Отрыскаўскага сярэдняй школы Майя Міроненка. За гэты час яна сыграла нямецкае ролі ў п'есах, арганізавала танцавальныя гурткі, у агульнай агітбрыгады і іншых выступаў у калгасе, Майя выконвае галоўную ролю Істэрні Саманіаўны. Яна-ж кіруе выкананнем калектыву народных танаў.

Заслужаным аўтарытэтам сярод сельскіх гледачоў аўтарытэтам сяброўка Майя Міроненкі — бухгалтар раёна Належана Жаландэ. Яна з поспехам выступае ў п'есах, арганізавала добра спявае калгасныя сатырычныя частушкі, прымае ўдзел у выкананні танаў.

Добрэй час пры раённым Доме культуры не ўдавалася стварыць харавы гурток — не знаходзілася здольнага арганізатара гэтай справы Зімой у калектыв мастацка-самадзейнасці Дома культуры прыйшоў дэмабілізаваны вайн Уладзімір Мікуцькі.

«З'явіўся мой, выпіць, мора шырокае, і выпіць... Памтаеш, на партызанскім парадзе пераправа адной калоны казёл ішоў. Чаго яны ўзялі яго з сабою? То-ж так! Так і ў мяне. Хату іду проста, хачу хістаюся — я тут гаспадар!»

Мірнае жыццё прад'яўляе свае крытэрыі, свае патрабаванні, куды больш высокія, чым уяўляецца гэта Алешку. З першага ж дзён жыцця ў вызваленым Мінску паміж учарашнімі таварышамі на зброй пачынаюць уставаўвацца нейкія новыя ўзаемаадносіны, паступова, але няўхільна пачынае мяняцца ў іх аліянс: мяняе маўчэцка, слабе распаўсюджа Валя прытам ацэла, што апака Зімушка яго набывае нейкае непрыемнае значэнне, ускладняе адносіны Зімушка з сям'ёю, а Алешка, той прамы гаворыць: ведаю я гэтых саркавадобных партызанскіх алекуню? І ў адносінах Алешкі з Зімушкам нешта мяняецца. Алешка ўжо старэйша не сустрэкацца са сваім камісарам, Зімушка ўжо таксама неадольвае. Зімушка цяпер нежк адлавакова пачынае расцываць свой глыбля і смелага рэзідэнта: «гуль-рыжыконт», нічога добрага ад яго не чакаецца. У калгас пакаў-аркылішчэў валецку, у сіленей карбыры прытулак сабе збываўваў, каб потым, калі ановяць дом, атрымаць квартал. Дзе-ж павінен жыць Алешка з хворай маці, аб гэтым камісар Зімушка, цяпер наменскі старшын гораветца, чамусьці не здуваецца Адуцькая такая аднавокавец у поглядзе на свой учарашняга бойца? Што-ж перахваліў Зімушка справядліва паставіцца да Алешкі: непрыязнасць «гаспадары горада» да вельмі неслышліва-вага жыхара, ад якога ўсёго можна чакаць, чарствіць чыноўніка, ці можа каучыць робітніцкі (і Зімушка і Алешка каучыць Валю)? Алешка саркава прад яе учора здыліны быў на ўчыні, якія не ўскама былі пад слух. Алешка ацэла, як галядзіна на яго Зімушка і як пачынае пад яго ўплывам глядзець Валя, і ён які бы на зно некаму старэйша злавачы горшым, чым ёсць на самай справе. Пра «аркылішчэў» алекку гаворыць Валя: «Валю ўсё спіша». А таго, што не дзя сёбе ўзяў яе, чамусьці не хоча скаваць. І аб тым, што «кватэру» ў спяванай карбыры для хворай маці зрабіў, таксама маўчыць. Затое Зімушка ён плаціць тым- (Працяг на 4-8 стар.)

Гомельскія абласны дом народнай творчасці праводзіць конкурсы на лепшыя работы па жывапісь, графіцы, скульптуры, разьбе па дрэву, інкрустацыі, мастацкай вышыву і інш.

Вялікі сын украінскага народа

Па рашэнню Сусветнага Савета Міру перадавае чалавечта 27 жніўня адзначае стагоддзе з дня нараджэння Івана Якаўлевіча Франка — вялікага украінскага пісьменніка-дэмакрата. Гэтую павату праграўскага чалавечта сын Украіны заяваў дзкуючым тым выкарачым гуманістычным ідэалам, якімі натхнілася яго выдатная мастацкая творчасць.

«Як сын селяніна, выгадаваны на чэрствам мужыцкім хлебе, я адуваў сабе абавязаным адыць працу свайго жыцця прамому народу», — так сам пісьменнік вызначыў мету свай творчай дзейнасці. Творчасць Івана Франка — гэта эпапей жыцця працоўных мас яго роднага краю, іх цяжкай, тэтанічнай працы, іх барацьбы супраць сацыяльнага і напмынальнага прыгнёту. Значную частку свай творчасці Іван Франко прысвячае паказу жыцця галіцкай вёскі. З вялікай любоўю малюе ён у сваіх шматлікіх творах вобразы працоўных галічан, ярка і рэалістычна ўкрывае сацыяльнае супрацьстаянне ўскагога жыцця. З гэтым і абуреннем выкрывае пісьменнік эксплуатацыйскі лад, малое рэалістычна і востра сатырычны партрты прадстаўнікоў пануючых класаў.

Важнае месца ў творчасці Івана Франка займае паказ жыцця і барацьбы рабочага класа. Галіцкаму пролетарыату прысвечаны такія яго выдатныя творы, як працяжны цыкл «Барыслаў», п'ятчыны цыкл «Думы пролетарыя» і іншыя.

Пісьменнік не толькі мастацкім словам дапамагае малодому пролетарыату Галіцыі, але прымае актывны ўдзел у рабочым руху. Ён супрацоўнічае ў сацыялістычным перыядычным друку, папулярызуе марксісцкую літаратуру, перакладае на родную мову творы заснавальнікаў навуковага камунізма. Украінскі пісьменнік горава вітаў першую рускую рэвалюцыю і прызнаў кіруючую ролю рускіх рэвалюцыйных сацыял-дэмакратаў у справе сацыяльнага і нацыянальнага вызвалення Украіны.

Пісьменнік глыбока нацыянальна. Іван Франко быў і па сваіх перакананнях і па ўсёй сутнасці свай творчасці інтэрнацыяналістам. Ён супрацоўнічаў у польскіх, чэшскіх, беларускіх і нямецкіх выданнях, многа зрабіў у справе перакладу і папулярызацыі найбольш значных твораў сусветнай літаратуры на украінскай мове. Века ў чалавек, у перамоту праграсу, яго прасікунула творчасць Івана Франка, нахтыне і сёння барацьбітоў за мір і дружбу паміж народамі.

Грамадскае значэнне літаратуры

Настрымным парывам да перамогі, да міру жыл савецкай людзі ў гады вайны. І хоць і мінучы, і севастопальцаў, і жыраў тысячы і тысяч гарадоў і вёсак сустрэла «цішыня» руінаў, паніжанняў, — шысце заявананага міру было настолькі моцным, усагальнаючым, што яго многа год яшчэ аўдэлялася амаль галоўным апачышчэў нашай літаратуры, ён унутраўнай тэмай Аб чым-бы ні пісалі Колас, Кулішоў, Панчанка, Крапіва, Лынькоў, Брыль. Такіх і іншых нашых пісьменнікаў — аб учарашніх вёскавых ліньх змаганьня з фашызмам ці сённяшніх мірных буднях, аб гісторыі ці сучаснасці, у творах іх прамы ці ў падтэксце жыло гэтае пачуццё вялікай усенароднай палекі: адшыла ў мінулае вельзарная пагроза шысцю будучыні, самому існаванню народа, скончылася самае цяжкое — вайна.

Выказваючы пачуцці самога народа, літаратура наша ўдзялялася да высокага грамадзянскага гучання, якое надавала сілу нават творах, яшчэ не дасканалым у мастацкіх адносінах, такіх, як «Глыбокая плынь» І. Шамякіна, першыя апавяданні І. Мележа, А. Кулакоўскага і інш.

Але здарылася так, што захоплены шысцем перамогі, міру, некаторыя пісьменнікі прэзэрва лёгка аднесліся да тых рэальных жыццёвых пасляваеннага жыцця, з якімі сутыкнуўся учарашні баяц, партызан, баяжыц, вярнуўшыся ў спякую вёску зруйнаванага горада. Спачатку чытач схлынуў бы даўраваць гэта нашай літаратуры. У першыя пасляваенныя гады нават такіх ідэальных твораў, як «Кавалер Залатоў Звяздзі» С. Бабаўскага, мелі доволі шырокую аўдыторыю чытачоў. Мы не збіраемся ў псіхалогіі пасляваеннага чытача шукаць апрабнае і глумачнае тэндэнцыі бесканфіліктнасці ў літаратуры. Вытокі і прычыны іх куды больш глыбокія і сур'ёзныя. І шукаць іх трэба перш за ўсё ў той атмасферы падрадацы, замочынае прэжжасці і недакопав, якую паралізуў асуджаны партыйны культ асобы. Але факт застаецца фактам: та казначая лекцыя, з якой Тутарынаў і яго калгаснікі абавязваю перамоту у рамана «Кавалер Залатоў Звяздзі», здавалася магчымай не аднаму Бабаўскаму. Усё суднаслася з учарашнім лядом, у ваянным жыццём — гэта і прымушала людзей занадта лёгка рас-

ду творчасці пісьменніка. У апавяданнях Барыслаўскага цыкла Іван Франко з вялікім майстарствам замацоўвае нараджэне рабочага класа на Галіцыіне. Чытачы гэтыя творы, мы робіма ябы сведкамі вельзарных гістарычных працэсаў, што адбываліся ў грамадстве пад уплывам узнікнення капіталістычных адносін. Вынікам расцвення вёскі з'явіўся масавы адыход збывацелага селянства ў горада, на прамыслах. У гэтых адносінах велькі цікавае апавяданне «Алесінына чалавек». Яно не адносіцца да названага цыкла, але папярэдняе яму як у часе пачынае, так і па ідэйнай адуце. Але сіх — тры гаспадарынай жанчыны-селянкі. Сам'я ў яе — тэа рабочая сіла. Яна нікому не дае спэку, але асабіва дастаецца ад яе нявестыці і парабук-пастуку. Іна ў яе, напрыклад, на ўвесь заўтрашні дзень заўсёды варыцца з печара, каб заўтра не траціць дармага часу. Кожная хвіліна дарога. Таму ў яе і ў хаче дастацца, і будынкы новыя, і ўсё даглядана. У вёсцы яна вядома як багачка, нават Зміцер — сын баяніка — па-бываецца, ці згодзіцца выйсці за яго Гарпіна, але сіх яна дачка.

Калі ў апавяданні «Алесінына чалавек» Зміцер яшчэ толькі задумаецца, ці не пайсці яму ў заробкі, то ў наступных апавяданнях мы сустракаем будыцкага сына ўжо на нафтавых распрацоўках. Малады і здаровы Грынь з апавядання «На рабоце» не быцця працы. Ён даведваецца ад свайго таварыша, што ў штодзённы дзень больш зарабляюць, і прасіцца туды. Пісьменнік з вялікай мастацкай сілай паказуў жудзюныя ўмовы працы на гэтых прымытчыных нафтавых распрацоўках. Тут чалавек не толькі заўвае жорсткую эксплуатацыю, задарна аддае не толькі сваю працу, але і здароўе. Перад узаўвядзеннем значнага і знясіленага чалавек устае злавесная адан з царства Задухі. І адзедца, нама выйсці з яго пауцніння, няма ніякага спэсабу! «Ёсць спэсабы», — сказала Задуха. — «Ёсць тры спэсабы, набоя. А я яе магу табе сказаць. Не мая ўлада. Думай сам, галай, можа і здагадаешся. Я табе толькі адно скажу. Не спадзявайся, што «дасць бог, ласей будзе!»

У апавяданні «Нафтавік» у царства Задухі трапіла вясковы хлопцё Іван. Ён, як і многія, ад вясковай белісці ўскінаў на нафтавы прамысел. Перад Іванам, як і перад Грынем, паўстае пытанне: як выйсці? І ён выбірае спэсаб — вярнуцца ў вёску і выкушыць сваю зямлю. Патрэбны нечаларычкі намаганні, каб у такіх умовах сабраць неабходныя грошы. І вась Івана ўжо напярэдадні пера-

Памяці пісьменніка

Працоўныя Беларусі шырока адзначаюць стагоддзе з дня нараджэння Івана Франка.

Цікавае выстаўка літаратуры арганізавана ў Дзяржаўнай бібліятэцы імя В. І. Леніна. 27 жніўня ў Мінску адбудзецца агітбурадакты веча.

У Кіеве выдзе дэлегацыя беларускіх пісьменнікаў у складзе М. Лужаніна, М. Аўрамчыка, П. Пестрака.

Драматычны калектыв Васілішчаўскага раённага дома культуры падрыхтаваў спектакль па п'есе І. Франка «Будка № 27». Рэжысёр спектакля — інструктар раённага Дома культуры Мікітай Злотнік.

Аб жыццёвым шляху і літаратурнай дзейнасці пісьменніка расказвае выстаўка, арганізаваная Мінскай абласной бібліятэкай.

У чытачоў выйкіе цікавае кароткае біяграфічнае даведка «Іван Франко, 1856—1956», выбраваныя творы пісьменніка ў перакладах на рускую мову. Сярод іх п'есы, апавесць «Барыслаў сміхца», апавяданні.

жалеся спроба не спрашчыць псіхалогію чалавек, свет яго інтымны перажываньняў.

Побач з такімі творамі рускіх пісьменнікаў, як «Жыво» Г. Нікалаевай, тут можа называць «У добры час» І. Шамякіна, многія лірычныя вершы лепшых нашых паэтаў.

Вераснёўскі Пленум і наступныя раённыя партыі па пытаннях гаспадарскага і ідэалагічнага жыцця стварылі новую атмасферу і ў нашай літаратуры. Перад літаратурнай акрыліся вялікі магчымасці блізкай палітэцы да жыцця і дум народа, да надзённых грамадскіх праблем. Вельмі змяняльным для літаратуры апошніх год было з'яўленне нарысу В. Авеціна «І твораў, якія па многіх якасцях прымякаюць да іх: «Мітрыч», «Чужая радзіна», «Сама адраўваецца ў дарогу» В. Тэндэрава, «Выбываеце, калі ласка!» А. Малакоўна, нарысы Г. Троепольскага і іншыя. На месце твораў, дзе толькі камбінуюцца больш-менш улада элементы станаўчага і вядомага, прыходзіць літаратура, моцнага глыбіннай мастацкага аналізу самога сацыяльнага рэчаіснасці. Можна сказаць, што літаратура гэтай пачынае звяртаць больш увагі на ўнутраную, сацыяльную «спіроўку» нашай жыцця. Імяна такая літаратура можа па-сапраўдному дапамагчы нашай партыі, народу да канца пазбавіцца недахопаў, народных культур асобам, можа паскорыць наш рух па шляху да камунізма. «Трудовая вясня» В. Авеціна сёння настолькі-ж практычна-неабходна напаму чытачу, як у часы адзінстваў п'есы была неабходна яму «Падатава цаліна» М. Шолохава, а ў пераважным час — «Хто смеецца апошнім» К. Крапівы. Імяна такая літаратура дапамагае бачыць тое звыно ў грамадскім жыцці, якое для нас сёння — галоўнае.

Вельмі значнай і таксама змяняльнай літаратурнай з'явай апошніх год з'явілася і апавесць В. Некрасова «У родным горадзе». Яе аўтар проста і адкрыта загаварыў аб складанасці псіхалагічнага жыцця учарашняга вайны, які наладжвае сёрым Ул Карпава адуцца не лёгка і не проста, ачы прабуваючы вялікіх душэўных намаганняў.

І ўсё-ж раман гэты не з'дольны так «закрануць за жыццё» кожнага, як апавесць В. Некрасова «У родным горадзе». У чым тут справа? Перш за ўсё ў грамадскай значнасці і глыбінні раскрыцця

ўплываюча, пасляваеннае жыццё прад'явіла да чалавек новыя патрабаванні. У нас-жа доўгі час дзейнічала схема: совецкі чалавек змагаўся за мірнае жыццё, дык які-ж пачуцці, акрамя суцэльнай радасці і энтузіязма, можа перажываць ён, стаўшы за станок, сеўшы за кішчэ-дэрку ці інстэруцкі стол. Але, які ўсё схематэ і гэтыя таксама была адкінута, абвергнута самім жыццём. Вось тэста, застаўшыся без ног, працуе камбайнерам, па-сваёму паўтарае падзвіг Марсэва. Але колкі хочаш і іншых прыкладаў: партызанскі камандзір — учарашняа лётка і злай вобласці — захавеў жыць толькі старымі заслугамі, страціў аўтарытэт, «пакрыўдзіўся» на некага, пачаў апуськацца, злаваль пазіцыі. А колкі такіх, што не жывуць, а толькі прыставаля да жыцця і не асмелываюцца выступіць у абарону несправядліва абавінава-нага чалавек, пасураюць перада хадствам чынушы.

Чытаючы раман Ул. Карпава «За годам год», адуваецца: тое, што ўбачылі В. Некрасаў і іншыя аўтары, па-сваёму здуваўшы і безумоўна пісьменнік, і гэты вельмі паказальны. Першая кітэа рамана беларускага прэзвіса п'есалец амаль адначасова з апавесцю В. Некрасова. І нават крытыка ў адрас гэтай апавесці — прамы скажам, ханжаская крытыка — нежк уплывала на рэалізацыю задуамі рамана «За годам год». Забываючы наперад, адзначым, што, мабыць, не без уплыву гэтай перастраховачнай крытыкі Ул. Карпаў у другой кітэе рамана скамечыў і па сутнасці зноў прад'явіла наменскі псіхалагічны канфіліт паміж учарашнім камісарам Зімушкам і партызанам, смельшым і наладываў непасрэдным Кастусём Алешкам.

Раман Карпава закочае ў сабе многія станоўчыя якасці нашай літаратуры апошніх год. Параўноўваючы яго з першымі пасляваеннымі творамі аб працоўных буднях горада, мы можам бачыць, наколькі больш глыбока і прадэвіва адлюстроўвае наша літаратура рэчаіснасць сёння. Жыццё будаўнікоў Мінска, учарашніх падпольшчыкаў, партызан малоецца складалі, шматгранным, перамогі над руінамі, нястачамі, над чалавечымі слабасціямі, імяна Ул Карпава адуцца не лёгка і не проста, ачы прабуваючы вялікіх душэўных намаганняў.

І ўсё-ж раман гэты не з'дольны так «закрануць за жыццё» кожнага, як апавесць В. Некрасова «У родным горадзе». У чым тут справа? Перш за ўсё ў грамадскай значнасці і глыбінні раскрыцця

канфілітэў грамадскага жыцця. В. Некрасаў, убаваючы важны жыццёвы канфіліт, які ўраўнуваў яго, стараецца раскрыць яго як мага глыбей. У рамана Ул. Карпава мы заўважам інашэ: нейкую разважлівасць, імкненне ўсё ў творы ўраўнаважыць, нават калі гэта паслябле канфіліт, перахваліў яму разважлівасць, як разважлівасць ён у жыцці. Імяна гэта і зыжэ грамадскае гучанне рамана «За годам год».

Пачынецца раман цікава, і цікаваецца людзі падтрымаюцца ў чытача да таго часу, пакуль пісьменнік выдзе яго ў глыбіню грамадскага жыцця.

Мінск вызвалены. Тысячы людзей накіраваліся ў горада, і як толькі ўсё гэтыя людзі дасягалі гарадскіх ускарін, яны, знікалі. І не было ўжо колішніх партызан-бояжыц, учарашніх ваявоў — былі мінашэ. Група партызан на чале з камісарам Зімушкам хоп і жыць ўжо ў «мірных умовах», але грмаецца яшчэ як баявая адінка: вакол горада блукаюць недабрыя нямецкія часці, кожную ноч паўднёўнаа нямецкія самалёты. І таму на нейкі час у гэтым калектыве застаюцца ў сіле учарашнія «партызанскія» ўзаемаадносіны, крытэрыі і ацэнкі.

І Зімушка «па-учарашняму» ведае сваіх байцоў: самааўтарытэту, па-яоцку чырку і чыстую Валю, рызыкавацца Алешку, якая неслыга не павяжыць за незвычайную смеласць, але за якім трэба вокады вока. Вось Алешка даведваецца, што ў будынку опернага тэатра «бамбажы» трафі, і спашаецца абрадаваць таварышаў. Пауцшы заўвагу Зімушка «—Мы, брат, нарыхтоўваем не будзем... Волечка Шыкава і тая зразумела, што іншы часам надшылі!»—Алешка загаварыў па-іншаму: — А хіба я кажу. Чаго вы перакручваеце.

І потым тлумачыць: — Спыхніць трафіца.

Так і не зразумев Зімушка, ці адказваў Алешка, ці зумуў, ці проста выкруціўся на хаду? Калі прыйшлі да будынка тэатра, Алешка паправаў аўтамат у Валю, «велькі бучы кулакком на ладоні другой рукі». Вось, ха-ха, ранаўчы прав вояжы! Магчыма, спачатку Алешка і сам быў не супраць пашарыць у складзе, іпер-жэ з той-жа шырацыню захаванася ролю абароны парадку. У сутычцы з вартывам Ул. Дома ўрада вымывіў усё Алешка смелы, трохі фанабрысты, але заўсёды непасрэдным Якім шырокім жэстам замест проруска «прывітань» ён вартывому ўвесь Дом урада, вяртаваны падпольшчыкам ад немцаў, і як потым калі вартывы зі-

